Šurfo V krašte, 60 cm gylyje (H_{abs} 95,69 m) atkastas Š–P kryptimi orientuoto mūro paviršius. Mūras mūrytas iš plytų ir puspl yčių. 1,1 m gylyje (H_{abs} 95,20 m) atkastas mūro išplatėjimas. Š dalyje banketės plotis 50 cm, P – 20 cm. Ji orientuota ŠR–PV kryptimi. Pamato apačia nepasiekta. Pilnų plytų matmenys: ?x17x6, 32x?x6, 29,5x17,5x6 cm.

Iki 1,1 m gylio kastas tamsiai pilkos žemės sluoksnis. Jame gausu griuvenų, betono gabalų, kalkių skiedinio. Po juo fiksuotas 35–40 cm storio molio sluoksnis. 1,5 m gylyje (H_{abs} 94,80 m) pasiektas juodos žemės su degėsiais, gyvulių kaulais sluoksnis. Ištirta apie 10 cm šio sluoksnio, surasti XVII a. radiniai: molinės žalia ir ruda glazūra dengtos ornamentuotos lėkštės fragmentai, smulkus glazūruoto puodelio dugno fragmentas.

Prie Bernardinų bažnyčios įrengti 4 žaibolaidžio įžemikliai. Jų įrengimo vietose iškastos nedidelės 30–40 cm gylio, 20–40x50–80 cm dydžio duobutės, kuriose buvo tik viršutinis supiltinis XX a. sluoksnis.

The Building Complex of the Churches of St Francis of Assisi, St Bernard of Siena, and St Ann and the Bernardine Monastery in Vilnius

During a field evaluation on the grounds of building complex composed of the Churches of St Francis of Assisi, St Bernard of Siena, and St Ann and the Bernardine monastery in Vilnius, 21.5 m^2 were surveyed. A 60–70 cm thick fill cultural layer horizon with 16th–19th-century finds and human bones from destroyed burials was excavated in the trench near the N foundation of the Chapel of the Holy Stairs of Christ. Fill layers without archaeological finds were recorded at a depth of up to 1.2–1.5 m in all ten test pits excavated in the Officina's W courtyard. Fragments of a brick – stone wall were discovered at a depth of 40–60 cm in three test pits. It is suspected that this is the remains of a late 18th-century gallery that joined the Benedictine church with the Benedictine monastery in Užupis. The gallery was demolished during the 1864 flood of the Vilnia.

Robertas Žukovskis

Vilniaus basųjų karmelitų vienuolyno ir Šv. Teresės bažnyčios pastatų ansamblis

2011 m. APC atliko archeologinius žvalgymus Vilniuje, Aušros vartų g. 12, 14, Vilniaus basųjų karmelitų vienuolyno ir Šv. Teresės bažnyčios pastatų ansamblio teritorijoje (UK 748). Jie atlikti žemės kasimo darbų vietose: ties Šv. Teresės bažnyčios portalu; prie bažnyčios V sienos ir šventoriaus tvoros bei vidiniame vienuolyno kieme, prie bažnyčios P sienos. Iš viso žvalgytas 125 m^2 plotas.

1621–1624 m. Vilniaus miesto burmistras I. Dubovičius prie Aušros (Medininkų) vartų pastatė vienuolyną, kurį atidavė vyskupo E. Valavičiaus pakviestiems vienuoliams karmelitams. 1627 m. prie vienuolyno buvo pastatyta medinė bažnytėlė. XVII a. antrame ketvirtyje Lietuvos vicekancleris S. K. Pacas pastatė mūrinę šiandien stovinčią bažnyčią. Ji pašventinta 1652 m. ir pavadinta šv. Teresės vardu. Po 1760 m gaisro bažnyčios vidus dekoruotas rokoko stiliumi.

Duomenų apie archeologinius tyrinėjimus bažnyčios ir vienuolyno teritorijoje iki

2000 m. neaptikta. 2000 m. archeologė Daiva Luchtanienė žvalgė vienuolyno R ir P korpusų koridoriuose. Žvalgytas 150 m² plotas. Nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis pastato viduje suardytas vienuolyno statybos ir remontų metu (XVII, XVIII ir XX a.). Aptikti negausūs XVII–XX a. radiniai. Vienuolyno PR kiemelyje archeologiniai žvalgymai vykdyti 5 m² plote, aptiktas 1,4x2 m dydžio gynybinės miesto sienos fragmentas.

2001 m. archeologas Tauras Poška atliko tyrinėjimus tiesiamų inžinerinių komunikacijų ir šulinių vietose. Vienuolyno PR pusėje, šulinio vietoje, 0,6–1 m gylyje aptiktas 1,4x2 m dydžio akmenų ir plytų mūro fragmentas. Sienos storis 1,4 m. Spėjama, jog tai gynybinės miesto sienos dalis. Kultūrinio sluoksnio horizontai iki 1,8 m gylio suardyti XX a. Giliau kastas juodos žemės sluoksnis su XVI a. buitinės keramikos fragmentais, įžemis nepasiektas.

Tranšėjose prie vienuolyno R korpuso aptikti XVI a. pabaiga datuoti plytų–akmenų mūrų fragmentai – pastatų, stovėjusių prieš vienuolyno statybą, liekanos. Kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti iki 1,2–1,4 m gylio. Giliau fiksuotas sluoksnis su XVI–XVII a. radiniais. 1,9–2 m gylyje pasiektas smėlio įžemis.

Į Š nuo Šv. Teresės bažnyčios portalo, statomo šulinio vietoje, atidengta XVII a. laidojimo rūsio Š sienos dalis.

Vienuolyno P kieme, prie gynybinės miesto sienos kastas 1,5x2 m dydžio šurfas. Iki 1 m gylio fiksuotas XX a. susiformavęs kultūrinio sluoksnio horizontas. Giliau aptikti keli XVII–XVIII a. radiniai. Įžemis pasiektas 2 m gylyje.

2003 m. archeologiniai tyrinėjimai atlikti vienuolyno P korpuse, įrengiamo šilumos mazgo vietoje (tirtas 35 m² plotas). Fiksuotas 1,8 m storio kultūrinis sluoksnis su XVII–XVIII a. archeologiniais radiniais

Tarp bažnyčios V sienos ir šventoriaus tvoros yra 35 m ilgio ir 2 m pločio uždaras kiemelis. Nuėmus betoninę kiemelio dangą aptiktas XX a. pradžios grindinys iš lauko riedulių.

Prie bažnyčios pamato iškasta 80 cm pločio ir 0,95–1 m gylio tranšėja. Stebėtas maišytas tamsiai pilkos žemės ir statybinių griuvenų (plytų duženos, kalkių skiedinio trupiniai, akmenys), buitinių šiukšlių sluoksnis. Jame aptikti XVIII–XX a. I puse datuojami radiniai: buitinės keramikos, stiklinių indų šukės, žibalinės lempos gaubto detalės. Tranšėjos dugne pasiektas maišytas smėlio ir smulkių griuvenų sluoksnis.

Atkastas laiptuotas, iš plytų mūrytas bažnyčios pamato išplatėjimas (banketė). Plytų matmenys: 31x?x7; 29,5x?x6,5; ?x15x6; ?14x 6 cm. Viršutinio laipto plotis 14–15 cm, jo paviršius 40–42 cm gylyje. Apatinis laiptas 42–50 cm pločio, atkastas 56–90 cm gylyje. Šventoriaus tvoros pamatų sanavimo darbai buvo pakoreguoti. Tvoros išorinėje, gatvės pusėje po trinkelėmis aptiktą asfalto dangą nuspręsta palikti.

Prie bažnyčios P sienos iškasta 19 m ilgio, 60–90 cm pločio ir 0,6–1 m gylio tranšėja pamatų sanavimui. Kiemo žemės paviršius prie bažnyčios sienos staigiai žemėja. Iki 80–90 cm gylio kastas sujauktas tamsiai pilkos bei rudos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, buitinėmis šiukšlėmis, pavieniais gyvulių kaulais. Giliau prasideda maišytas smėlio sluoksnis su smulkiomis griuvenomis. Aptikti pavieniai XVII a. radiniai: kelios buitinės keramikos šukės, stiklinio butelio dugnas. Atkastas juostinis pamatas, kurio apačia nepasiekta. Jam

naudotos 32,5x?x8; ?x17x8; 32x?x8, ?x16,5x 9 cm dydžio plytos.

Bažnyčios P sienoje įrengti 3 švieslangiai. Prie jų sumūrytos stačiakampės 1,74–1,76x 0,85–0,9 m dydžio, 0,9–1 m aukščio prieduobės. Tarpai tarp prieduobių 1,62–1,65 m. Jų viršus ties žemės paviršiumi betoninis, o apačia mūryta iš 24x?x6; ?x11x6 cm dydžio plytų. Pamatas tarp šviesla ngių juostinis, su 8–18 cm pločio išplatėjimu. Nuo 3-iojo šviesla ngio iki bažnyčios PR kampo pamato banketė išplatėja per visą kastos tranšėjos plotį (70 cm). Jos paviršius atkastas 50–65 cm gylyje. Plytų matmenys 32,5x?x8,5; ?x17,5x8 cm, dalis jų su išilginėmis braukomis.

Demontavus laiptelius ties įėjimu į bažnyčios rūsį (šarvojimo salę) fiksuotas 50 cm storio viršutinis kultūrinio sluoksnio horizontas, susidaręs XX a. Prie bažnyčios portalo laiptų Š sienos pamatų iškastos 50 cm pločio, 50 cm gylio tranšėjos. Nuėmus trinkeles, betono, asfalto ir skaldos sluoksnius, giliau kastas maišytas smėlio sluoksnis. Pamatai mūryti iš 31,5x?x8,5, ?x16,5x8; 32x16x8 cm dydžio plytų.

Demontavus laiptų akmenines pakopas ir laiptų aikštelės dangą, aptiktas suplūktas žemių ir statybinių griuvenų sluoksnis, kuriomis užpiltas rūsio skliautas. Archeologinių radinių neaptikta.

The Vilnius Discalced Carmelite Convent and the Church of St Teresa Building Complex

During the field survey on the grounds of Discalced Carmelite convent and the Church of St Teresa building complex at Aušros Vartų St. 12, 14, Vilnius, 125 m^2 were surveyed, but no early cultural layer horizons were reached. A 0.65–1.2 m thick cultural layer created during the 19th–20th centuries was noted near the church's W and S walls. Its upper horizons had been destroyed to a depth of up to 80 cm during the 20th century. Isolated 18th–19th-century finds were discovered. A 50 cm thick upper cultural layer horizon created in the 20th century was noted near the portal of the Church of St Teresa.

Robertas Žukovskis

Pranciškonų bažnyčios Vilniuje šventoriaus tyrimai

2011 m. APC atliko archeologinius tyrinėjimus Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (Pranciškonų) bažnyčios (UK 25024) teritorijoje (Vilnius, Trakų g. 9/1). Tyrinėjimai vykdyti tiesiamų lietaus nuotekynės tinklų vietose, kur ištirtas 297,5 m^2 plotas (1 pav.). Bažnyčios šventoriaus Š dalyje iki projektinio gylio kastos 8 perkasos. Įžemis pasiektas tik perkasos 1 R pusėje ir perkasoje 2.

XIII a. viduryje pranciškonai kartu su dominikonais pasirodė Lietuvoje. Vieta, kur įsikūrė pranciškonai, pavadinta smėlyne (*na piaskach*), panašiai kaip ir Krokuvoje stovėjusi „Šv. Marijos bažnyčia Smėlynėje". Pranciškonai čia pradėjo statyti didelę mūrinę bažnyčią, kurią pabaigė 1421 m. Prie bažnyčios buvo pastatytas ir vienuolynas. Iš anų laikų išliko bažnyčios apatinė dalis, apskritas bokštas ir portalas. 1533 m. bažnyčia sudegė. Bažnyčios remontas tęsėsi iki 1584 m. Dideli gaisrai 1737 ir 1748 m. pavertė bažnyčią ir 1749 m. vienuolyną griuvėsiais. 1773–1780 m. bažnyčia ir vienuolynas buvo atstatyti tokie, kokius matome šiandien. Ji neteko beveik visų gotikinio